

כן אלקינו ואלקי אבותינו הגיענו [בשמחה לרגלים אחרים הבאים לקראתנו]...

(רס"ג סדר פסח)

הערה:

תוספת זו נמצאת בנוסחאות תימניים. (וכן נמצאת בנוסח כתב יד (קמברידג' 148). אולם נקטעת ומסיימת את סוף כתב יד, (באמצע שורה המתחילה באות כ', במילים: ראשית בטנס). ועיין בפירוש עץ חיים לר"י צאלח, בהבדלים בין גירסת צהל לצלל.

יְגִיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אֲחֵרִים הַבָּאִים לְקִרְאָתֵנוּ לְשָׁלוֹם

יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום.

הערה:

נוסח סדר רב עמרם גאון ורמב"ם כאמור בכותרת. אולם נוסח רס"ג וסדור עפ"י הגאונים [לר' שלמה ב"ר נתן]: יגיענו בשמחה לרגלים אחרים הבאים לקראתנו. ויתכן שלרנ"ג ורמב"ם העיקר "השלום", ולרס"ג העיקר "השמחה". עם זאת יש לומר, שלרנ"ג ורמב"ם גם עיקר השמחה מתבטא בפתיחתו הבאה: "שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך". אולם נראה שמחולק הפתיחה מהמשכו, וקודם הוגדר עצם הימים, ואחר כך התפילה לתוכנם, וחזרנו להגדרת עיקרן של מועדים, אם השלום או השמחה. ובסדור עפ"י הגאונים, בנוסח הראשון [עמ' 19] כתב כנוסח המקורי, עפ"י הרס"ג כנ"ל. אבל בתוספת לסידור, על פי המשנים בנוסח [עמ' רנא]. כתב כנוסחתינו, דהיינו שהשמיט "בשמחה" ובמקומה נכנס "לשלום". ושתי הנוסחאות עתיקות הן, ומקורן בהררי קודש.

וכן בנוסח אחד לסדור רס"ג [עמ' קמ שורה טז-יח] השמיט בשמחה והוסיף בשלום (-לקראתנו בשלום). ונראה שצ"ל לשלום לפי הכללים שבין החיים. וכ"ה בנוסח עתיק מהגניזה (גולדשמידט עמ' 83) שהגדירו כהגדה העתיקה ביותר שבידנו: יגיענו לרגלים הבאים לקראתנו לשלום. וכך בנוסח המשנה שבפרק ערב פסחים לפהמ"ש לרמב"ם [פ"י מ"ו] ובמשנה שברי"ף ובמשנה שבירושלמי: הבאים לקראתנו לשלום [ובש"ס ובמשניות הנדפסים חסר מפני הקיצור]. #

יגיענו למועדים ולרגלים אחרים.

יגיענו בשמחה לרגלים אחרים [סדור רס"ג]. ולא גרסינן יגיענו למועדים אלא הגיענו למועדים, שכל הענין עד למטה הוא מדבר בלשון נוכח... וכן הוא בסדר רבינו סעדיה [אבודרהם]. כתוב בסדור רב סעדיה גאון למועדים ולרגלים [פירוש קדום בכת"י ספריה לאומית ירושלים].

(נוסחאות שונות ברס"ג)

הערה:

עולה מכך שנוסח רס"ג אצל האבודרהם: הגיענו, שונה משלנו: יגיענו. ואמנם כתב

שטז

רס"ג לנוסח הגיענו בסוף המוספין פיוט אתה גאלת. וכיום נוסח האשכנזים יגיענו ונוסח הספרדים הגיענו (תהלים ישרים, מנצור ירושלים). וכתב בדקדוקי סופרים (קטו, ב) שבכת"י אחד (א"פ) לש"ס כך הנוסח: הגיענו. אולם בנוסח המשנה שבבבלי ושבירושלמי הוא כאשכנזים: יגיענו. ועל הלשון שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך כתב בפירוש עץ חיים בשם חכמי הראשונים בלשון ערב: שמחים "בפרסום" בבנין עירך, וששים "בלב" בעבודתך.

ולגבי הלשון "לרגלים", הנה במשנה שבבבלי (קטו, ב) שנינו: יגיענו למועדים ולרגלים, ואילו בנוסח פירוש המשנה לרמב"ם בבבלי, בנוסחא אחת החליף הסדר: לרגלים ולמועדים, ומ"מ צריך לומר שניהם. ואילו בנוסח המשנה שבירושלמי נאמר יגיענו לרגלים הבאים וכו'. ולכן לשתי הנוסחאות של הרס"ג אם לומר אחד מהן או שתיהן יש אחיזה בנוסחאות הקודמות של המשנה. [ועוד כתב בדקדוקי סופרים, שבכת"י ב' לש"ס בבלי הנוסח "ולרגלים אחרים", ובמשניות נאפולי "למועדים אחרים"].

שְׂמִיחִים בְּבִנְיָן עִירָךְ וְשָׁשִׁים בְּעִבּוּדְתָּךְ.

שמחים בבנין עירך.

הערה:

כך הנוסח ברס"ג ובסידור עפ"י הגאונים לר"ש ב"ר נתן, ונוסח ההגדה לרמב"ם. אבל בסדר רב עמרם גאון הנוסח: שמחים בציון עירך. והאבודרהם כשרצה להוכיח שכל הקטע עכשיו מדבר בנוכח, כתב: שכל הענין עד למטה מדבר לנוכח, שכן הוא אומר שמחים בציון עירך וכך הוא בסדר רבינו סעדיה. אבל לפנינו אינו כך בסדר רס"ג. ושמא נתחלף ברע"ג. ולנוסחתו [-שהיא נוסחת רב עמרם כנ"ל] ביאר לשון ציון, שהוא על שם הכתוב (ישעיה נא, ג): כי נחם ה' ציון וגו' ששון ושמחה ימצא בה. ובפירוש "עץ חיים" כתב בשם חכמי הראשונים בלשון ערב, להבדיל בין שמחים לששים, שזה בביטוי החיצוני וזה בפנימי, דהיינו, שמחים – בפרסום בבנין עירך, וששים – בלב בעבודתך. ונקט ששון גבי עבודה שהם בלב שניהם. וכנראה נתכוון לפירוש ר' יצחק ונה מתימן, שכתב: שמחים בבנין עירך השמחה הגלויה בבנין ירושלים, והששון בלב פנימה בהשגת ידיעת ה' יתעלה. #

וְנֹאכַל שֵׁם מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפְּסָחִים

ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים (כנוסחת הרמב"ם).

בנוסחת רב עמרם ורס"ג וכן בנוסח סידור עפ"י הגאונים (לר"ש ב"ר נתן): ונאכל שם מן הפסחים ומן הזבחים.

(סידור רס"ג סדר פסח עמ' קמ)

הערה:

האבודרהם הביא כגירסת רע"ג ורס"ג בשם יש גורסין: מן הפסחים ומן הזבחים, וכתב שטעות הוא, כי הזבח דהיינו החגיגה הוא קודם לפסח, שיהיה נאכל על השבע.

שיז